

สารัตถธรรมจากชาดก : ทสবারมี

พระราชปรียัติกวี, ศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิมพ์เผยแพร่

สารัตถธรรมจากชาดก : ทสбарม

พระราชปรียัติกวี, ศ.ดร.

- ที่ปรึกษา : พระเทพพรเมธี, รศ.ดร. พระเทพเวที, รศ.ดร.
พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ. พระเมธีธรรมอาจารย์, รศ.ดร.
พระราชปรียัติมุนี, รศ.ดร. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม
- บรรณาธิการ : รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง
- พิมพ์ครั้งแรก : กันยายน ๒๕๖๒
- จำนวนพิมพ์ : ๑,๐๐๐ เล่ม
เนื่องในงาน ๑๓๒ ปี ครบรอบวันสถาปนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๓ กันยายน ๒๕๖๒
- ออกแบบปก : นายศักดิ์พี พันพา
- จัดรูปเล่ม : นายสมบุรณ์ เพ่งพิศ
- จัดพิมพ์โดย : คณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอลำไย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓ โทรสาร. ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๐๑๓
- ตรวจทาน : นายสุชนา ศิริธัญกร นายสุฐาน สุดาจันทร์
นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจ่าง นางสาวสังเวียน พูเพื่อง
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการ ฝ่ายจัดกิจกรรมและนิทรรศการ
- ISBN : 978-616-300-604-2
- พิมพ์ที่ : หจก.ประยูรสาส์นไทยการพิมพ์
เลขที่ ๔๔/๑๓๒ หมู่ ๖ ซอยก้านน้มน้ำ ๓๖ ถนนก้านน้มน้ำ
แขวงบางขุนเทียน เขตจอมทอง กรุงเทพฯ ๑๐๑๕๐
โทร. ๐๒-๘๐๒-๐๓๗๙, ๐๘๑-๕๖๖-๒๕๔๐
- ปกหน้า : สัณฐาน ๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ (๒๕๓๐-๒๕๖๒)
- ปกหลัง : ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เวสสันดรชาดกและเตมีย์ชาดก
พิพิธภัณฑ์พระไตรปิฎก มจร.

สัมโมทนียกถา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสถาปนามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงมีพระราชประสงค์จะทรงทำนุบำรุงพระปริยัติศาสนาให้วัฒนาสถาพรยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนั้น พ.ศ.๒๔๓๐ โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายการบอกพระปริยัติธรรมจากเก๋งหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดารามไปที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมของสงฆ์ฝ่ายมหานิกายและคฤหบดี โปรดเกล้าฯให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” นับเป็นครั้งแรกที่มีการใช้คำว่า “วิทยาลัย” ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๒ เพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งไว้ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ต่อมา เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙ ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯให้เปลี่ยนนามมหาธาตุวิทยาลัย เป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์สืบต่อไป

ในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ รัฐบาลได้ออกกฎหมายรองรับสถานภาพของมหาวิทยาลัย จึงได้ชื่อเพิ่มมาเป็น “มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีแล้ว ๖๔ รุ่น บัณฑิตระดับปริญญาโท ๒๙ รุ่น และบัณฑิตระดับปริญญาเอก ๑๕ รุ่น

การดำเนินงานจัดการศึกษาในระยะแรกนั้น แม้จะเป็นการศึกษาชั้นสูง แต่ระบบการเรียนการสอนยังไม่เป็นมาตรฐานสากลเหมือนกับมหาวิทยาลัยทั่วไป ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงได้จัดการศึกษาตามรูปแบบสากลนิยม นับจนถึงปัจจุบันครบ ๗๒ ปี แต่เมื่อนับ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๐ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯให้ย้ายการบอกพระปริยัติธรรมจากเก๋งหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดารามไปที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมของสงฆ์

(๔)

ฝ่ายมหานิกายและคฤหัสถ์ แล้ว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ก็ได้ครบ ๑๓๒ ปีแล้ว คณะผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ต่างมีมหากุศลจิตเป็นสมานฉันท์ กำหนดจัดงานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปี มหาจุฬาฯ” ทำบุญอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย และทำบุญอุทิศให้แก่อดีตอธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุ ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัย ตลอดถึงบูรพาจารย์ ผู้มีอุปการคุณแก่มหาวิทยาลัย เป็นการแสดงกตัญญูตเวทีตาธรรมแด่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลที่ ๕ และประกาศเกียรติคุณของบูรพาจารย์ ผู้มีส่วนช่วยให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้เจริญรุ่งเรืองสืบมา ในโอกาสชดทกาลอันเป็นอุดมมงคลนี้ คณะผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่แห่งมหาวิทยาลัย ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่างเห็นร่วมกันเป็นสมานฉันท์ว่าให้มีการจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการต่างๆ ประกอบด้วย

๑) นิทรรศการสามแผ่นดิน รัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ กับสถาบันพระพุทธศาสนา

๒) นิทรรศการเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการ “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ”

๓) การจัดการความรู้ (KM) ของส่วนงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ

๔) ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ เหลียวหลังแลหน้า สืบสาน รักษา และต่อยอด”

๕) การจัดสัมมนาวิชาการระดับชาติและนานาชาติ เรื่อง “มหาจุฬาฯ กับการก้าวสู่มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาระดับโลก”

๖) จัดพิมพ์หนังสือ เพื่อเป็นอนุสรณ์ จำนวน ๒ เล่ม คือ

๑) สารัตถธรรมจากชาดก : ทสবারมี ๒) สัจจิต

หนังสือ “สารัตถธรรมจากชาดก : ทสবারมี” เล่มนี้ เป็นหนังสือที่กล่าวถึงชาดก คือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้วในด้านจริยา ของพระพุทธเจ้า ในครั้งอดีตชาติ

ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ได้ไปเสวยพระชาติ จำนวน ๕๔๗ ชาติ ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ประการ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา และอุเบกขา และจำแนกบารมีเป็น ๓ ระดับ คือ ชั้นบารมี ๑๐ ชั้นอุปบารมี ๑๐ และชั้นปรมัตถบารมี ๑๐ รวมเป็น ๓๐ ประการ

ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมยินดีที่คณะผู้บริหารมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ ได้ตระหนัก ถึงภารกิจที่ตนพึงกระทำ การเสนอผลงานทางวิชาการแก่สังคมโดยเฉพาะวิชาการ ทางพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นการให้ประโยชน์แก่สังคม เนื่องจากผู้ศึกษาตามนอกจาก จะได้รับความรู้ทางศาสนาแล้ว ยังมีผลทำให้จิตใจของผู้ศึกษาเอิบอิ่มชื่นเย็น กิริยา อ่อนหวาน สุภาพอ่อนโยน และจะมีผลทำให้สังคมไทยสังคมโลก มีสันติสุขร่มเย็น

ในฐานะอธิบัตสังฆมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และนายกสภามหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงขออนุโมทนาในวิริยอุตสาหะและกุศลเจตนาของ คณะกรรมการทุกฝ่ายทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันประกอบกรณียกิจอันจะเป็นไปเพื่อ ประเทืองสติปัญญาของนักวิชาการและศรัทธาสาธุชนทั่วไป

ด้วยกุศลจริยาสัมมาปฏิบัติที่เร่าท่านได้บำเพ็ญมา ขอให้คณะกรรมการทุกรูป ทุกท่าน ปราศจากโรคพาธอุปัทวันตราย และบรรลู่ถึงหิตานุหิตประโยชน์ไสยถิผล สมมโนปรารถนาโดยทั่วกันทุกท่านเทอญฯ

พระธรรมปัญญาบดี

(พระธรรมปัญญาบดี)

นายกสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำปรารภ

สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลที่ ๕ ในฐานะองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก ทรงมีพระราชประสงค์จะทรงทำนุบำรุงพระปริยัติศาสนาให้วัฒนาสถาพรยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนั้น พ.ศ. ๒๔๓๐ โปรดเกล้าฯให้ย้ายการบอกพระปริยัติธรรมจากเก๋งหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ไปที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ เพื่อเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมของสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย และคฤหัสถ์ พร้อมทั้งโปรดเกล้าฯให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” นับเป็นครั้งแรก ที่มีการใช้คำว่า “วิทยาลัย” ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๒ เพื่อเป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงของพระสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย ตั้งไว้ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ต่อมาวันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙ ได้พระราชทานเปลี่ยนนามมหาธาตุวิทยาลัย เป็นมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อเป็นที่เฉลิมพระเกียรติยศของพระองค์สืบไป คู่กับมหามกุฏราชวิทยาลัยของพระสงฆ์ฝ่ายธรรมยุติกนิกาย ที่วัดบวรนิเวศวิหาร เพื่อเฉลิมพระเกียรติยศของสมเด็จพระบรมชนกนาถ

ในวันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๐ รัฐบาลได้ออกกฎหมายรองรับสถานภาพของมหาวิทยาลัย จึงได้ชื่อเพิ่มมาเป็น “มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีแล้ว ๖๔ รุ่น บัณฑิตระดับปริญญาโท ๒๙ รุ่น และบัณฑิตระดับปริญญาเอก ๑๕ รุ่น

บัดนี้ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นับแต่อุปถัมภ์ในนามของมหาธาตุวิทยาลัย เป็นเวลาครบรอบ ๑๓๒ ปี ย่อมเป็นที่ชื่นชมโสมนัสเป็นล้นพ้นแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นธรรมเนียมเมื่อถึงอภิลักขิตสมัยมหามงคลเช่นนี้ จะต้องมีการเฉลิมฉลองตามควรแก่ภาวะวิสัย ท่านผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ ต่างมีมหากุศลจิตเป็นสมานฉันท์จัดงานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ” ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ อาคาร มวก.

๔๘ พระราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อทำบุญอุทิศถวาย เป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย และทำบุญอุทิศให้แก่ อดีตอธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุ ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัย ตลอดถึงบูรพาจารย์ ผู้มีอุปการคุณแก่มหาวิทยาลัย เป็นการแสดงกตัญญูตเวทีตาธรรมแด่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลที่ ๕ และประกาศเกียรติคุณของบูรพาจารย์ ผู้มีส่วนช่วยให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้เจริญรุ่งเรืองสืบมา ในโอกาสจิตกาลอันเป็นอุดม มงคลนี้ คณะผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่แห่งมหาวิทยาลัย ทั้งบรรพชิตและ คฤหัสถ์ ต่างเห็นร่วมกันเป็นสมานฉันท์ว่าให้มีการจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการ ต่างๆ เช่น นิทรรศการสามแผ่นดิน รัชกาลที่ ๕ รัชกาลที่ ๙ และรัชกาลที่ ๑๐ กับสถาบันพระพุทธศาสนา นิทรรศการเกี่ยวกับประวัติและพัฒนาการ “๑๓๒ ปี มหาจุฬาฯ” ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ เหลียวหลังแลหน้า สืบสาน รักษาและต่อยอด สัมมนาวิชาการระดับชาตินานาชาติ พิมพ์หนังสือเพื่อเป็น อนุสรณ์ จำนวน ๒ เล่ม คือ (๑) สารัตถธรรมจากชาดก : ทสбарมี (๒) สัจจิปตร และ พิธีทอดผ้าป่าสมทบกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัย

หนังสือ “สารัตถธรรมจากชาดก : ทสбарมี” เล่มนี้ ได้พัฒนาจากงานวิจัย เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์แก่นธรรมจากชาดก ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัย พุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อทราบว่า มหาวิทยาลัย มีความประสงค์จะจัดพิมพ์งานวิจัยเล่มนี้เผยแพร่ ในงานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ” ก็ได้ประสานงานให้คณะทำงาน กองวิชาการ ปรับรูปแบบและ เรียบเรียงการนำเสนอให้น่าสนใจในชื่อว่า “สารัตถธรรมจากชาดก : ทสбарมี” โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสนับสนุนทุนในการจัด พิมพ์และเผยแพร่ หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาสาระแบ่งเป็น ๕ ตอน คือ ตอนที่ ๑ บทนำ ตอนที่ ๒ ทสбарมี ตอนที่ ๓ สารัตถธรรมจากชาดกเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย

ตอนที่ ๔ บทเรียนจากชาดกกับการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ความดีในสังคมไทย
 ตอนที่ ๕ บทสรุป เนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

“ชาดก” คือ เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว เป็นเครื่องมือสำหรับเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นแล้วเกี่ยวกับจริยา (ความประพฤติ) ของพระพุทธเจ้าในครั้งอดีตชาติก่อนที่จะตรัสรู้ ทรงบำเพ็ญทสบาร์มีหรือบารมี ๑๐ ประการ ในชาติต่าง ๆ ชาดกมีจำนวน ๕๔๗ เรื่อง “บารมี” ที่ทรงบำเพ็ญนั้นแปลว่า ถึงฝั่ง ธรรมเครื่องถึงซึ่งฝั่ง คุณความดีที่สมบูรณ์ หมายถึง คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวดเพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงยิ่งคือความเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ คุณธรรมมีทาน เป็นต้น ที่ชื่อว่าบารมีก็เพราะทำให้ฐานะของพระโพธิสัตว์ยอดเยี่ยมกว่าสัตว์ทั้งหลาย ทสบาร์มีจัดเป็นพุทธการธรรม (ธรรมที่ทำให้เป็นพระพุทธเจ้า) ประกอบด้วย (๑) ทาน การให้ (๒) ศีล งดเว้นทำชั่วและมีระเบียบวินัย (๓) เนกขัมมะ หลีกจากกามารมณ์ (๔) ปัญญา ความรอบรู้โลกและชีวิต (๕) วิริยะ ความเพียร (๖) ขันติ ความอดทน (๗) สัจจะ ความจริงจังจจริงจังและจริงการ (๘) อธิษฐานะ ความมั่นคงแน่วแน่ (๙) เมตตา ความรัก (๑๐) อุเบกขา ความเที่ยงธรรมเป็นกลาง

ทสบาร์มีหรือบารมี ๑๐ ประการ นั้น จัดลำดับ ดังนี้ ทานเป็นข้อที่ ๑ เพราะมีอุปการะมากแก่ศีลและบำเพ็ญได้ง่ายกว่า ศีลเป็นข้อที่ ๒ เพราะทำให้ทานมีผลมากมีอานิสงส์มาก เนกขัมมะเป็นข้อที่ ๓ เพราะทำให้ศีลมีผลมากมีอานิสงส์มาก ปัญญาเป็นข้อที่ ๔ เพราะทำให้เนกขัมมะมีผลมาก มีอานิสงส์มาก วิริยะเป็นข้อที่ ๕ ขันติเป็นข้อที่ ๖ สัจจะเป็นข้อที่ ๗ อธิษฐานเป็นข้อที่ ๘ เมตตาเป็นข้อที่ ๙ และอุเบกขาเป็นข้อที่ ๑๐ เพราะทำให้เมตตามีผลมากมีอานิสงส์มาก

บารมีจำแนกเป็น ๓ ระดับ ระดับละ ๑๐ รวมเป็น ๓๐ ประการ คือ (๑) บารมี ๑๐ (๒) อุปบารมี ๑๐ (๓) ปรมัตถบารมี ๑๐ นัยก็คือ ระดับบารมีเป็นธรรมชาวเจ็ดด้วยธรรมดำ ระดับอุปบารมีเป็นธรรมชาวไม่เจ็ดด้วยธรรมดำ ระดับปรมัตถบารมีเป็นธรรมไม่ชาวไม่ดำ

บารมีทั้งหลายที่จะให้สำเร็จประโยชน์สูงสุดคือบรรลुสัมมาสัมโพธิญาณนั้น กำหนดระยะเวลาบำเพ็ญ ๓ ระดับ ตามคุณสมบัติของผู้บำเพ็ญ ดังนี้ (๑) ผู้มากด้วย ปัญญา (ปัญญาธิกบารมี) ใช้เวลา ๔ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป (๒) ผู้มากด้วย ศรัทธา (ศรัทธาธิกบารมี) ใช้เวลา ๘ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป (๓) ผู้มากด้วย วิริยะ (วิริยาธิกบารมี) ใช้เวลา ๑๖ อสงไขย ๑๐๐,๐๐๐ มหากัป บารมีทั้งหลาย ที่บำเพ็ญสมบูรณ์ย่อมให้ผลคือความเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งในความเป็น พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นมีคุณธรรมมหาศาลประมาณมิได้มีทศพลญาณ เป็นต้น มีพระรูปกายประกอบด้วยมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ อนุพยัญชนะ ๘๐

ฐานะและอริยาศยพระโพธิสัตว์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการนำสังคมประเทศชาติ ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน คนที่มีภูมิปัญญาดีระดับธรรมดา มีคุณธรรมจริยธรรม ระดับธรรมดา มีภาวะผู้นำระดับธรรมดาไม่สามารถนำพาสังคมและแก้ปัญหาสังคม ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยคนที่มีภูมิปัญญาพระโพธิสัตว์ มีคุณธรรมจริยธรรม พระโพธิสัตว์ และมีภาวะผู้นำแบบพระโพธิสัตว์จึงจะทำได้อริยาศยพระโพธิสัตว์ ดังกล่าวนี้มีลักษณะ (๑) เป็นไปอย่างนี้ทุกที่ตลอดเวลา (๒) ยังยืนทนต่อการพิสูจน์ นั้นคือแม้จะมีเหตุการณ์หรือปัจจัยทั้งหลายมาเป็นบีบคั้นเป็นอุปสรรคให้เกิด มโนทุจริต (ประพฤติชั่วทางใจ) เกิดวจีทุจริต (ประพฤติชั่วทางวาจา) และเกิด กายทุจริต (ประพฤติชั่วทางกาย) อริยาศยพระโพธิสัตว์นี้ก็ยังคงดำรงมั่น ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอื่น เป็นคุณธรรมจริยธรรมแม้จะเป็นโลกียะก็ยังถาวรตั้งมั่น เหมือนกับโลกุตระองค์ประกอบเบื้องต้นของภาวะผู้นำก็คือ (๑) บารมี ซึ่งก็คือ เกิดจากการบำเพ็ญบารมีต่อเนื่องมาเป็นเวลานานนี้เอง (๒) ทักษะในการสื่อสาร ซึ่งมีนัยครอบคลุมการจัดระบบเนื้อหาที่จะพูด การจัดระบบเสียงของตัวเอง การพิจารณากาลและเทศะอย่างถี่ถ้วนก่อนที่จะสื่อสารเรื่องใดๆ ออกไป และที่สำคัญความสามารถสร้างแรงจูงใจได้ด้วยการสื่อสาร

การแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ใช่เพียงแต่ใช้ความรู้ความสามารถระดับปกติ ไม่ใช่เพียงแต่คนดีมีความสามารถซื่อสัตย์สุจริตเท่านั้น แต่ต้องใช้ความรู้ความสามารถระดับ “บารมี” ต้องอาศัยคนดีระดับมากกว่าปกติ นั่นคือคนดีแบบพระโพธิสัตว์ ซึ่งเกิดจากการทำความดีโดยบำเพ็ญบารมี เรื่องพระโพธิสัตว์ทำให้เกิดแรงบันดาลใจ ๒ ลักษณะ คือ (๑) เกิดเพราะจริยาวัตรดีงามของพระโพธิสัตว์ (๒) เกิดเพราะคุณสมบัติด้านกายภาพและจิตภาพของพระโพธิสัตว์คุณสมบัติสูงสุดด้านร่างกายของพระโพธิสัตว์ เรียกว่า มหาบุรุษลักษณะ ๓๒ ประการ เช่น มีฝ่าพระบาทราบเสมอกัน เป็นต้น มีพระเศียรงามบริบูรณ์ดุจประดับด้วยกรอบพระพักตร์เป็นที่สุด

นอกจากนี้ยังประกอบด้วยคุณสมบัติด้านร่างกายเรียกว่า อนุพยัญชนะ ๘๐ นิ้วพระหัตถ์และนิ้วพระบาทเหลืองงาม เป็นต้น มีความวิจิตรไปด้วยระเบียบ พระเกตุมาลาคือถ้องแฉวงแห่งพระรัศมีอันโชตินาการขึ้นเบื้องบนพระอุตมังกสิโรตม์เป็นที่สุด คุณสมบัติด้านร่างกายเหล่านี้จัดเป็น “ปรโตโมหะ” ที่แม้จะแปลว่า เสี่ยงจากผู้อื่นก็จริง แต่มีนัยครอบคลุมสภาพแวดล้อมอื่นๆ เช่น รูป กลิ่น รส สิ่งสัมผัสที่รับรู้ผ่านทางตา จมูก ลิ้น กายด้วย เช่น รูปร่าง สี สันฐาน ภูมิประเทศ สิ่งประดิษฐ์อันเป็นศิลปกรรม ประติมากรรม หรือจิตรกรรม สื่อต่างๆ ที่รับรู้เหล่านี้ มีอิทธิพลต่อบุคคลมากโดยเฉพาะผู้มีราคะจริตและสัทธาจริต มหาบุรุษลักษณะ ๓๒ และอนุพยัญชนะ ๘๐ ดังแสดงมาแล้วย่อมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดศรัทธาและปสาทะ ท้ายที่สุดนำไปสู่โยนิโสมนสิการส่วนคุณสมบัติด้านจิตใจ คือ ด้านจิตใจนั้น พระโพธิสัตว์ประกอบด้วยสมรรถนะทางจิต ๔ ส่วน คือ (๑) วิชา รู้แจ้งสัจธรรมของชีวิตว่า ชีวิตอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา (๒) วิมุตติปล่อยวางไม่ยึดติด (๓) วิสุทธิ ความบริสุทธิ์ พระโพธิสัตว์มีศีลวิสุทธิ คือ ความบริสุทธิ์แห่งศีล (๔) ฤทธานุภาพ เพราะพระโพธิสัตว์มีสมาธิจิตขั้นสูงในระดับโลกียะ ทำให้สามารถแสดงฤทธิ์ต่างๆ ได้ เป็นต้น

ขอขอบคุณคณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการ โดยมี พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ เป็นประธาน รองอธิการบดี คณบดี และผู้อำนวยการสำนักทุกกลุ่มที่เป็นรองประธาน รวมถึงคณะกรรมการทุกท่าน ที่ได้ร่วมกันระดมความคิดและสติปัญญา จัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการจนเป็น ผลสำเร็จเป็นที่ปรากฏ งานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ” มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ ก็ด้วยอาศัยความเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจของคณะกรรมการจัดงานทุกฝ่าย ทั้งยังได้รับความสนับสนุนอุปถัมภ์ การจัดงานและบริจาคทรัพย์ตั้งกองทุนพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นอย่างดีจากศรัทธา สาธุชน ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และประชาชนทั่วไป

บุญกุศลคุณความดีใดๆ ที่จะพึงเกิดมีเนื่องในการจัดงานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ” ขอน้อมถวายแด่สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ เจ้าอาวาสวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระปิยมหาราช ผู้ทรงสถาปนา มหาวิทยาลัย และขอทำบุญอุทิศให้แก่อดีตอธิบติสงฆ์วัดมหาธาตุ ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัย ตลอดถึงบูรพาจารย์ ผู้มีอุปการคุณแก่มหาวิทยาลัยทุกถ้วนหน้า ขอได้โปรดรับอนุโมทนาโดยทั่วกัน

(พระราชปรีดีทิพย์, ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

ในโอกาสจิตสมัยมหามงคล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจัดงานครบรอบวันสถาปนา “๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ” ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ ณ อาคาร มวก.๔๘ พรรษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการหลายฝ่าย รวมทั้งคณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการ เพื่อบำเพ็ญกุศลอุทิศถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัย และทำบุญ อุทิศให้แก่อดีตอธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุ ในฐานะนายกสภามหาวิทยาลัย ตลอดถึงบูรพาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่านผู้มีส่วนสานต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อมา อันเป็นการแสดงกตัญญู กตเวทิตาธรรมแด่สมเด็จพระบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า รัชกาลที่ ๕ และประกาศเกียรติคุณของบูรพาจารย์ ผู้มีส่วนช่วยให้มหาวิทยาลัยแห่งนี้เจริญรุ่งเรืองสืบมา อีกทั้งยังมุ่งประกาศเกียรติคุณของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งคณะสงฆ์ไทยให้เป็นที่ปรากฏแก่สาธารณชน

กิจกรรมทางวิชาการในงานนี้ แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง ๑๓๒ ปีมหาจุฬาฯ เหลียวหลังแลหน้า สืบสาน รักษา และต่อยอด โดย พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.อธิการบดี ในภาคเช้า วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒

๒. จัดสัมมนาทางวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ในภาคบ่าย วันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๒

๓. พิมพ์หนังสือ จำนวน ๒ เล่ม คือ (๑) สารัตถธรรมจากชาดก : ทสภามีของพระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. อธิการบดีโดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญบารมี ๑๐ ประการ ในพระชาติต่าง ๆ โดยแยกเป็นบารมี ๓ ระดับ คือบารมีขั้น

ธรรมดา ชั้นอุปการมี และชั้นปรมัตถการมี สนับสนุนการพิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (๒) สุจิตร์ เพื่อแจกเป็นบรรณาการแก่ผู้เข้าร่วมงานในครั้งนี้ ประกาศเกียรติคุณทางด้านวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้แพร่หลายเป็นที่ปรากฏและเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม

กิจกรรมทั้ง ๓ ส่วน ได้อาศัยสามัคคีธรรมและจาคธรรม ความเสียสละทั้งร่างกาย แรงใจและกำลังสติปัญญา กำลังปัจจัยของเพื่อนร่วมงานทุกรูปทุกท่าน จึงทำให้งานนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือได้รับแรงใจสนับสนุนอย่างดียิ่งจากมหาวิทยาลัย คณะผู้บริหารนับตั้งแต่พระเดชพระคุณองค์นายกสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการสถาบัน และผู้อำนวยการระดับกอง รวมถึงกรรมการทุกรูปทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณและอนุโมทนาอภิปุชนียบุคคลและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยผู้เสียสละเวลาอันมีค่า ส่งต่อความรู้ผ่านกิจกรรมด้วยการปาฐกถา การสัมมนาทางวิชาการ การจัดนิทรรศการ และการให้ต้นฉบับมาจัดพิมพ์ในครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณและอนุโมทนาขอขอบคุณ คณะกรรมการทุกฝ่ายทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้ ที่ทุ่มเททำงานเพื่อมหาวิทยาลัย ด้วยความเสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาและกำลังปัจจัย จนทำให้กิจกรรมวิชาการและนิทรรศการที่วางไว้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและคุ้มค่า ให้ประทับใจดวงตาพิเศษแก่สังคม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า กิจกรรมทางวิชาการทั้ง ๓ ส่วนนี้ จะอำนวยนิทานุहितประโยชน์เชิงวิชาการแก่นักวิชาการและศรัทธาสาธุชนสืบไป

(พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.)

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

ประธานคณะกรรมการฝ่ายจัดกิจกรรมวิชาการและนิทรรศการ

ที่มา : https://vnarong-dhammakaya.blogspot.com/2018/11/blog-post_87.html

สารบัญ

	หน้า
สัมโมทนิยกถา	(๓)
คำปรารภ	(๖)
คำนำ	(๑๒)
ตอนที่ ๑ บทนำ	๑
ความหมายว่าด้วย “ชาดก”	๕
ตอนที่ ๒ ทสবারมี	๙
ความสำคัญ ความหมาย ประเภท และวิธีการบำเพ็ญ	๙
ทสবারมี ๑ : ทาน	๑๘
ทสবারมี ๒ : ศีล	๒๘
ทสবারมี ๓ : เนกขัมมะ	๔๒
ทสবারมี ๔ : ปัญญา	๕๑
ทสবারมี ๕ : วิริยะ	๖๖
ทสবারมี ๖ : ขันติ	๗๗
ทสবারมี ๗ : สัจจะ	๙๒
ทสবারมี ๘ : อธิษฐานะ	๑๐๗
ทสবারมี ๙ : เมตตา	๑๑๖
ทสবারมี ๑๐ : อุเบกขา	๑๓๓
ตอนที่ ๓ สารัตถธรรมจากชาดกเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทย	๑๔๙
เรื่องที่ ๑ ทสबारมีกับการสร้างอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๔๙
- ทานกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๕๓
- ศีลกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๕๕

- เนกขัมมะกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๕๗
- ปัญญา กับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๖๐
- วิริยะกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๖๕
- ขันติกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๖๘
- สัจจะกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๗๐
- อธิษฐานะกับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๗๔
- เมตตา กับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๗๗
- อุเบกขา กับอัยยาศัยพระโพธิสัตว์	๑๘๐
- อัยยาศัยพระโพธิสัตว์กับสังคมไทย	๑๘๒
- อัยยาศัยพระโพธิสัตว์	
อัยยาศัยของผู้ที่มีภาวะผู้นำ	๑๘๓

เรื่องที่ ๒ บทเรียนจากจริยวัตรของพระโพธิสัตว์	
เพื่อสร้างหลักแห่งการทำดีในสังคมไทย	๑๘๗
๑. การบำเพ็ญทสบาร์มีเชิงบูรณาการ	๑๘๗
๒. ทสบาร์มีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกับเวลา	๑๙๕
เรื่องที่ ๓ บทเรียนจากจริยวัตรพระโพธิสัตว์เพื่อสร้าง	
วัฒนธรรมแห่งการทำความดีด้วยกัมมัสัทธิ	๒๐๐
เรื่องที่ ๔ จริยวัตรของพระโพธิสัตว์กับหลักการ ๓ :	
ไม่ทำชั่ว ทำดี และทำจิตให้ผ่องใส	๒๑๖

ตอนที่ ๔ บทเรียนจากชาดกกับการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ความดี	
ในสังคมไทย	๒๓๗
๑. สภาพสังคมยุคใหม่	๒๓๗
๒. สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาสังคมไทยปัจจุบัน	๒๓๘

๓. แนวทางแก้ไขปัญหาสังคมโดยหลักทศบารมี	๒๔๒
๔. จริยวัตรของพระโพธิสัตว์เพื่อสร้างโลกทัศน์ใหม่	๒๗๑
๕. โลกทัศน์แบบพระโพธิสัตว์และจริยวัตรของพระโพธิสัตว์
กับการสร้างแรงบันดาลใจ	๒๙๓
๖. คุณสมบัติของพระโพธิสัตว์กับการสร้างแรงบันดาลใจ	๓๐๒

ตอนที่ ๕ บทสรุป	๓๑๓
บรรณานุกรม	๓๒๘

ที่มา : Apinya.com